

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра екології та неоекології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ ____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Екологічне страхування

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти другий(магістерський)

Галузь знань 10 Природничі науки

спеціальність 101 Екологія

освітня програма «Екологічний контроль та аудит»

Вид дисципліни Вибіркова

факультет екологічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою екологічного факультету (інституту, центру)

“29” серпня 2019 року, протокол №14

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

проф. Гриценко А.В., д.геогр.н., проф. кафедри екології та неоекології екологічного факультету;
Широкоступ С.М., асистент кафедри екології та неоекології екологічного факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри
екології та неоекології

Протокол від “29”серпня 2019 року № 18

Завідувач кафедри екології та неоекології

_____ Медведєв В. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією
Екологічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “29”серпня 2019 року № 10

Голова науково-методичної комісії екологічного факультету

_____ Максименко Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Екологічне страхування” складена відповідно до освітньо-професійної програми «Екологічний контроль та аудит» підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія та охорона навколишнього середовища»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у студентів необхідних фахових компетентностей в сфері екологічного страхування, опанування студентами науковими положеннями, чинним цивільним, господарським, екологічним законодавством, набуття навичок його застосування в практичній, науково-педагогічній та інших видах діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

При вивченні даного спецкурсу ставиться завдання дослідити проблеми правових інститутів екологічного страхування, спираючись на концептуальні основи загальної теорії права, цивільного права, господарського права, екологічного права, застосовуючи при цьому конкретно-історичний, логічний та інші загально-наукові методи пізнання соціальних явищ. Визначення особливостей екологічного страхування, перспектив та розвитку в Україні та світі.

1.3. Кількість кредитів

Кількість кредитів – 4 (денна форма навчання)

Кількість кредитів – 4 (заочна форма навчання)

1.4. Загальна кількість годин

120 годин (денна форма навчання)

120 (заочна форма навчання)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
5-й	5-й
Семестр	
9-й	10-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
88 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

1. знати основні поняття екологічного цивільного, господарського права,
2. застосовувати закони сучасної економічної теорії, теорії фінансів та макроекономіки, за допомогою яких аналізується сучасний стан страхового ринку та закономірності окремого випадкового явища;
3. застосовувати одержані теоретичні знання щодо правового регулювання екологічних правовідносин та відносин на практиці;
4. самостійно вирішувати практичні завдання, використовуючи положення відповідних нормативно-правових актів;
5. правильно визначати обсяг прав та обов'язків учасників правовідносин екологічного страхування,
6. визначати правовий механізм їх реалізації в конкретних страхових правовідносинах.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи екологічного страхування

Тема 1. Вступ. Страхування та екологічне страхування

1. Поняття страхування.
2. Різниця між страхуванням та екологічним страхуванням.
3. Поняття екологічного страхування.

Тема 2. Законодавство в сфері страхування та екологічного страхування.

1. Законодавчо-нормативні акти України в сфері страхування та екологічного страхування.
2. Міжнародні угоди та договори.

Тема 3. Економічна сутність страхування і його роль в ринковій економіці.

1. Економічна необхідність, суть, роль і значення страхування.
2. Види страхування відповідальності, та їх характеристики.

Тема 4. Фінансова надійність страхової компанії.

1. Основні фактори фінансової надійності.
2. Кругообіг фондів та коштів страхових компаній.
3. Місце і роль страхування в інвестиційному процесі.

Розділ 2. Особливості екологічного страхування

Тема 1. Порядок виплати платежів в екологічному страхуванні.

1. Страхові випадки.
2. Страховий договір.
3. Особливості виплати платежів.

Тема 2. Ядерне страхування.

1. Засіб фінансового відшкодування ядерної шкоди.
2. Правові засади ядерного страхування.

Тема 3. Ліцензування страхової діяльності в Україні.

1. Організація страхової діяльності.
2. Особливості ведення екологічного страхування.

Тема 4. Поняття ризику. Ризик-менеджмент.

1. Ризик: поняття, суть, роль.
2. Ризик-менеджмент: особливості, характеристика.

Тема 5. Міжнародний та вітчизняний досвід регулювання екологічного страхування.

1. Механізми регулювання та управління екологічним страхуванням.
Міжнародний та вітчизняний досвіди: спільне, відмінне, перспективи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основи екологічного страхування												
<i>Тема 1. Вступ. Страхування та екологічне страхування</i>	12	2	2			8	14	1	1			12
<i>Тема 2. Законодавство в сфері страхування та екологічного страхування.</i>	14	2	2			10	13		1			12
<i>Тема 3. Економічна сутність страхування і його роль в ринковій економіці.</i>	14	2	2			10	14	1	1			12
<i>Тема 4. Фінансова надійність страхової компанії.</i>	14	2	2			10	13	1	1			11
Разом за розділом 1	54	8	8			38	54	3	4			47
Розділ 2. Особливості екологічного страхування												
<i>Тема 1. Порядок виплати платежів в екологічному страхуванні.</i>	12	2	2			8	13		1			12
<i>Тема 2. Ядерне страхування.</i>	14	2	2			10	13		1			12
<i>Тема 3. Ліцензування страхової діяльності в Україні.</i>	14	2	2			10	13	1				12
<i>Тема 4. Поняття ризику. Ризик-менеджмент.</i>	13	1	1			11	14	1	1			12
<i>Тема 5. Міжнародний та вітчизняний досвід регулювання екологічного страхування.</i>	13	1	1			11	14	1	1			11
Разом за розділом 2	66	8	8			50	66	3	4			59
Усього годин	120	16	16			88	120	6	8			106

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Страховання та екологічне страхування: спільне та відмінне.	2
2	Загальна характеристика законодавства країн СНД про екологічне страхування.	2
3	Економічна основа та сутність страхування.	2
4	Страхова діяльність на ринку послуг та екологічних послуг	1
5	Поняття, юридичні ознаки ядерного ризику, як елементу правовідносин ядерного страхування	1
6	Особливості організації та ведення екологічного страхування	2
7	Ризик-менеджмент. Менеджмент в страховій діяльності.	2
8	Розробка стратегії організації страхової компанії.	2
9	Визначення перспектив міжнародного співробітництва України в екологічному страхуванні.	2

5. Завдання для самостійної роботи

№ п/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Поняття та юридичні ознаки екологічного страхування (<i>Реферат, усний захист</i>)	5
2.	Поняття та юридичні ознаки екологічного страхування (<i>Реферат, усний захист</i>)	4
3.	Поняття та юридичні ознаки екологічного страхування (<i>Реферат, усний захист</i>)	5
4.	Екологічний ризик у правовідносинах екологічного страхування (<i>Реферат, усний захист</i>)	4
5	Поняття та ознаки правовідносин екологічного страхування (<i>Реферат, усний захист</i>)	5
6	Страховий інтерес, страховий ризик та страховий випадок в екологічному страхуванні (<i>Реферат, усний захист</i>)	5
7	Особливості правовідносин з перестрахування екологічних ризиків (<i>Реферат, усний захист</i>)	4
8	Обов'язкове екологічне страхування та його види (<i>Реферат, усний захист</i>)	4
9	Порядок укладання та зміст та форма договору екологічного страхування (<i>Реферат, усний захист</i>)	4
10	Система міжнародно-правових джерел правового (<i>Реферат, усний захист</i>) регулювання екологічного страхування.	4
11	Загальний аналіз світової практики правового забезпечення екологічного страхування (на прикладі США та деяких інших зарубіжних країн).	4
12	Порядок, правила та особливості проведення добровільного екологічного страхування.	4
13	Наукові та нормативно-правові засади державного управління та регулювання у сфері екологічного страхування.	4
14	Самоврядне та громадське управління в галузі екологічного	4

	страхування.	
15	Поняття, юридичні ознаки ядерного ризику, як елементу правовідносин ядерного страхування.	4
16	Проблеми удосконалення законодавства України про ядерне страхування.	4
17	Право громадян на екологічне страхування в системі екологічних прав громадян, форми і способи його реалізації та захисту.	4
18	Мета, завдання, правові принципи, екологічно та економічно значимі функції екологічного страхування.	4
19	Економічна роль екологічного страхування в Україні.	4
20	Історично-правові передумови виникнення екологічного страхування.	4
21	Екологічний ризик як системоутворюючий фактор для правовідносин екологічного страхування та його співвідношення із страховим ризиком.	4

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 101 Екологія не передбачено виконання індивідуальних завдань для навчальної дисципліни «Екологічне страхування»

7. Методи контролю

Контрольна робота (2), практичні роботи, залік.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота											Разом	Залікова робота	Сума
Розділ 1					Розділ 2						60	40	100
T1	T2	T3	T4	KP	T6	T7	T8	T9	T10	KP			
5	5	6	5	10	5	5	4	5	5	6			

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

Оцінювання успішності й результатів навчання здобувачів із дисципліни здійснюють за такими критеріями:

Критерії оцінювання успішності й результатів навчання із дисципліни

Оцінка	Рівень сформованості компетентностей
«Відмінно»	Здобувач має всебічне системне й глибоке знання програмного матеріалу; засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою; чітко володіє понятійним апаратом, методами, методиками й інструментами, передбаченими програмою; викладає матеріал у логічній послідовності; уміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу; робить узагальнення й висновки; наводить практичні приклади в контексті тематичного матеріалу.
«Добре»	Здобувач має ґрунтовне знання програмного матеріалу; засвоїв основну літературу; володіє понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, передбаченими програмою, допускаючи незначні погрішності в окремих елементах процедур; уміє виконувати практичні завдання; викладає матеріал у логічній послідовності; робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі арифметичні помилки в розрахунках під час вирішення практичних завдань.
«Задовільно»	Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, тобто йому притаманне посереднє знання основного програмного матеріалу; викладає у відповіді виключно нормативний матеріал, механічно засвоєний з лекційного курсу або навчального посібника; дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання; допускає значні помилки під час вирішення практичних завдань.
«Незадовільно»	Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, тобто неспроможний до викладення у відповіді нормативного матеріалу; дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання; допускає грубі помилки в розрахунках або взагалі не вміє чи неправильно виконує розрахунки під час вирішення практичних завдань.

9. Рекомендована література

Основна література

1. Алексєєнко М.С. Страхування вкладів фізичних осіб: практика та шляхи її вдосконалення / М.С. Алексєєнко - Економіка України. 2002. № 3. – С. 24.
2. Архипов А.П., О Страховании рисков предпринимательской деятельности / И.А Колесникова, А.П Архипов., Финансы. - 2002. – № 2. – 51с.
3. Базилевич В. Страхова послуга в системі економічних відносин ринкової економіки // Банківська справа. –1999. – 65с.
4. Базилевич В.Д. Страхова справа / В.Д Базилевич., К.С Базилевич. – К.:Знання, 1997. - 216 с.
5. Балакирева В.Ю. Страхование детей / В.Ю. Балакирева Финансы. – К. - 1997. – № 2. 15с
6. Белякин Г.А. Платежеспособность страховой компании / Г.А Белякин Финансы. , К. - 1999. – №5. – 54с.

7. Біленчук Д.П. Страхове право України / Д.П Біленчук, О.М Залетов., Н.І Клименко.. – К.: Атіка, 1999 – 124с.
8. Бланкарт С. Ю. Державні фінанси в умовах демократії: вступ до фінансової науки / С. Ю. Бланкарт, С.І.Терещенко, О.О.Терещенко. – К.: Либідь, 2000. –654 с.
9. Бондаренко Л.Н. Специфические особенности и парадоксы страхования урожая / Финансы. – 1998. - № 6. – 44с.
10. Бутова В.Г., Актуарные расчеты в системе обязательного медицинского страхования / В.Г Бутова, С.О. Иванов Финансы. – 1998. – №10.
11. Внукова Н.В. Практика страхового бизнеса / Н.В. Внукова – К.: Либра,1994. –79 с.
12. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2007 – 265с.
13. Гапонюк М.А., Малько В.І. Передумови та перспективи розвитку екологічного страхування в Україні / Фінанси України. – 1997. - № 7. – С. 90—91.
14. Закон України “Про транспорт ” / Відомості ВРУ. – 1994. - №51. – С.1303.
15. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” //Урядовий кур’єр. – 2001. -7 листопада. – С.13.
16. Закон України “Про страхування” / Відомості ВРУ. – 1996. – №18. – 250 с.
17. Кодекс торговельного мореплавства України / Голос України. – 1995. – №127.
18. Орланюк - Малицкая Л.А. Платежеспособность страховой организации. - М.: АНКІЛ, 1994 – 354с.
19. Постанова Кабінету Міністрів України “ Положення про МТСБУ” / Україна бізнес, 1996. – 34с.
20. Постанова Кабінету Міністрів України “ Про затвердження Програми розвитку страхового ринку України на 2001 - 2004 роки ” від 2.02.2001 р. № 98 // Україна бізнес. –2001. –№ 6. – С.35.
21. Постанова Кабінету Міністрів України “ Про порядок утворення та державну реєстрацію Авіаційного страхового бюро і Морського страхового бюро ” // Україна бізнес, 1998.
22. Шірінян Л.В. Фінансова надійність і фінансова стійкість страховиків // Актуальні проблеми економіки. - 2007. - № 9
23. Шумелда Я. П. Страхування / Я. П Шумелда. Навч. посібник. – Тернопіль: Джура, 2004.

Допоміжна література

1. 1. Абалкина И.Л. Страхование экологических рисков (из практики США). – М.: ИНФРА-М, 1998. – 88 с.
2. Агеев Ш.Р., Васильев Н.М., Катырин С.Н. Страхование: теория, практика, зарубежный опыт. – М.: Экспертное бюро, 1998. – 374 с.
3. Адамчук Н.Г., Корневский А.Е. Европейская практика компенсации ущерба, причиненного имуществу стихийными бедствиями// Страховое дело. – 2008. - №3. – С.33-38.
4. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів. – К.:

- Вентурі, 1996. – 208 с.
5. Андрейцев В.І. Екологічний ризик в системі правовідносин екологічної безпеки: проблеми практичної теорії // Право України. – 1999. – № 1. – С. 62 – 69.
 6. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки в системі екологічного права України. – У підр.: Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс / За ред. акад. АПрН В.І.Андрейцева. – К.: Істина, 2001. – С. 10 – 50.
 7. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: Навч. та наук.-практ. посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 332 с.
 8. Андрейцев В.І. Правове забезпечення екологічної безпеки. – У підр.: Екологічне право: Особлива частина: Підруч. для студ. юрид. вузів і фак.: Повний акад. курс / За ред. акад. АПрН В.І. Андрейцева. – К.: Істина, 2001. – С. 50 – 113.
 9. Афанасьева Л.А. «Ядерное страхование в капиталистических странах (сравнительно-правовое исследование)». - Москва. Наука, - 1989. - С.47-48.
 10. Бажайкин А.Л. Обязательное экологическое страхование в сфере недропользования // Экологическое право. – 2003. – № 5. – С. 52.
 11. Бажайкин А.Л. Понятие и содержание экологического страхования // Государство и право. – 2005. – № 10. – С. 67 – 75.
 12. Бажайкин А.Л. Страхование ответственности за причинение вреда окружающей среде в Федеративной Республике Германия // Экологическое право. – 2004. – № 5. – С. 47 – 53.
 13. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – 4-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 351 с.
 14. Балюк Г.І. До поняття цивільно-правової відповідальності за ядерну шкоду // Правова держава. Щорічник наукових праць. Випуск 8. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 1997. - С. 184- 192
 15. Балюк Г.І. Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини): Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 192 с.
 16. Балюк Г.І. Еколого-правові аспекти забезпечення ядерної та радіаційної безпеки в Україні. – У кн.: Ядерне законодавство – стан і перспективи. Зб-к матеріалів круглого столу (28 – 29 січня 1997 року). – К.: Ін Юре, 1997. – С. 30 – 39.
 17. Балюк Г.І. Еколого-правові проблеми страхування ядерної шкоди. – У кн.: Концепція розвитку законодавства України. Матеріали науково-практичної конференції. – К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1996. – С. 251 – 254.
- Балюк Г.І. Правові аспекти забезпечення ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки в Україні: Монографія. – К.: ВПІОЛ, 1997. – 196 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Державної установи «Інститут економіки

природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». URL: <http://ecos.kiev.ua>.

3. Офіційний веб-сайт екологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна. URL: <http://ecology.univer.kharkov.ua>.

4. Офіційний веб-сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. URL: <https://menr.gov.ua>.

5. Офіційний веб-сайт ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна. URL: <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr>.

6. <http://www.greenmarketing.com>.